

СТАНОВИЩЕ

на съдиите Красимир Влахов, Десислава Атанасова, Галина Тонева, Сашо Пенев, Невин Фети и Орлин Колев

Като изразяваме съгласие с диспозитива на решението на Конституционния съд по к.д. №18/2025 г., излагаме и допълнителни съображения за противоконституционност на оспорените разпоредби от Закона за административното регулиране на икономическите дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход, които следваше да намерят място в мотивите на решението.

В Решение № 6/2013 г. по к.д. № 5/2023 г. Конституционният съд вече е имал възможност изрично да обърне внимание, че „Конституцията на Република България обявява частната собственост за неприкосновена (чл. 17, ал. 3 от Конституцията), като тази неприкосновеност включва забраната други лица да владеят, да ползват или да се разпореждат с нея без съгласието или въпреки несъгласието на собственика. Държавата следва да зачита и гарантира тази неприкосновеност. Единственото изключение от това правило представлява възможността за принудително отчуждаване на частна собственост, предвидена в чл. 17, ал. 5 от Конституцията. То е свързано с даване на предимство на публичния пред частния интерес на собственика на вещта. За осъществяване на принудително отчуждаване на частна собственост Конституцията поставя като условия спазването на няколко кумулативно дадени изисквания: отчуждаването да се извършва единствено въз основа на закон и то само за държавни или общински нужди; тези нужди да не могат да бъдат задоволени по никакъв друг начин; да бъде определено равностойно на отнеманата вещ обезщетение; това обезщетение да е предварително изплатено на собственика“.

Оспорената законова уредба предоставя възможност държавата, чрез назначения от изпълнителната власт особен търговски управител, да се разпорежда както с акциите или дяловете в капитала на лицата по чл. 27а, ал. 3 от закона (чл. 27в, ал. 5), така и да се разпорежда с имущество на тези лица след предварително одобрение от Министерския съвет (чл. 27в, ал. 10, изречение второ). Същевременно не са установени каквито и да било критерии, ограничаващи преценката за

необходимост от извършване на такова разпореждане, и в този смисъл явяващи се материалноправни изисквания за законосъобразност на това разпореждане като гражданскоправна сделка. Във връзка с това следва да се обърне внимание, че защитата на националната сигурност, обществения ред, доставката на критични ресурси и провеждането на обвързващи Република България международни ограничителни мерки или такива на Европейския съюз по смисъла на чл. 27а, ал. 1 ЗАРИДСНПП са основание за ограничаване на правото на собственост чрез назначаване на особен търговски управител, но не са изведени като легитимно основание за извършване на конкретни разпоредителни действия с частна собственост, каквато представляват както акциите и дяловете в капитала, така и имуществото на лицата, поставени под особено управление. В този смисъл тези разпореждания са предоставени на свободната преценка на особения търговски управител, която в хипотезата на чл. 27в, ал. 10 подлежи на съгласуване единствено с държавата. Това разкрива опасността от произвол, при това не за задоволяване на публичен, а на частен интерес, доколкото разпореждането може да се извърши в полза на всяко трето лице, вкл. такова с конкуриращи интереси спрямо лицето, поставено под особено управление. Тази възможност се явява несъвместима с Основния закон, който поначало допуска държавата пряко волята на собственика да отнема правото му на собственост само за задоволяване на държавна или общинска нужда и след изплащане на предварително и равностойно обезщетение. Дори в хипотезата на чл. 17, ал. 5 от Конституцията обаче засегнатият собственик има право да се обърне към независим съд, като оспори административния акт за отчуждаването. В разглеждания случай законът го е лишил от тази възможност.

Съдия Красимир Влахов

Съдия Десислава Атанасова

Съдия Галина Тонева

Съдия Сашо Пенев

Съдия Невин Фети

Съдия Орлин Колев